

گزارش یک مورد آلودگی سگ با زالو

دکتر علی اصغر سرچاهی* دکتر ناصر وصال*

خلاصه :

در این مقاله یک مورد آلودگی سگ به زالو گزارش شده است. حیوان مزبور با علائم خونریزی از محوطه دهانی، به درمانگاه ارجاع شده بود. پس از ایجاد آرامبخشی مناسب با داروی زایلازین هیدروکلراید (۱/۵ میلی‌گرم بر کیلوگرم، عضلانی، رامپون - بایر) و بیهوشی عمومی با تیوپنتال سدیم (۷ میلی‌گرم بر کیلوگرم، داخل وریدی، نسدونال، اسپیشیا گروپ) مجموعاً تعداد ۴ زالو از محوطه دهانی حیوان خارج گردید. در ادامه این مقاله ضایعات ناشی از آلودگی با زالو و آلودگی‌های گزارش شده در دیگر حیوانات نیز مورد بحث قرار گرفته است.

واژه‌های کلیدی : سگ، زالو، آلودگی

مقدمه :

(Plastic surgery) مطرح گردیده است (۱). در این مقاله

ابتدا یک مورد آلودگی سگ به زالو گزارش شده سپس اطلاعات موجود در این زمینه مورد بحث قرار می‌گیرد.

گزارش درمانگاهی :

یک قلاده سگ دو ساله از نژاد ژرمن شپرد (German shepherd) با تاریخچه خونریزی از دهان که از دو روز قبل بروز کرده بود به درمانگاه دانشکده دامپزشکی ارجاع گردید. بنا به گفته صاحب دام، این حالت به‌طور ناگهانی شروع شده بود و هیچگونه ضربه فیزیکی یا علت مشخص دیگری در ایجاد آن دخالت نداشته است. اشتها حیوان طبیعی و با سر و پای مرغ تغذیه می‌گردید.

اگرچه برای قرن‌های متمادی از نوعی زالو (*Hirudo medicinalis*) برای خونگیری و حجامت در درمان بیماریهای مختلف در طب انسانی استفاده می‌شده است اما این کرم حلقوی قادر است گاهی بعنوان انگل خارجی برای حیوانات مختلف و حتی انسان موقتاً مزاحمت ایجاد کرده و با تغذیه از خون سلامتی آنها را به مخاطره اندازد (۴). ذکر این نکته جالب است که سالها پس از منسوخ شدن استفاده از زالو در طب انسانی، در سال‌های اخیر مجدداً استفاده از آن برای درمان پرخونی سیاهرگی (Venous congestion) و برداشتن هماتوم (Hematoma) مخصوصاً در جراحی پلاستیک

(*Limnatis nilotica*) شناسایی شد. از آنجایی که، بنا به گفته صاحب دام، آب مورد نیاز حیوان از آب لوله‌کشی تأمین می‌شد، منشأ آلودگی نامعلوم است.

بحث :

گزارش‌های متعددی در مورد آلودگی حیوانات مختلف به زالو موجود می‌باشد (۳، ۴، ۵، ۶). در سگ یک مورد آلودگی حفره دهانی به زالو گزارش شده است (۶). گفته شده است که آلودگی شدید می‌تواند منجر به کمخونی، انسداد مجاری هوایی و حتی خفگی گردد. زالوها به وسیله غدد حلقی (Pharyngeal gland) خود یک ماده ضدانعقاد به داخل زخم ایجاد شده ترشح می‌کنند که مانع از انعقاد خون می‌گردد. به همین دلیل ممکن است خونریزی حتی بعد از جدا شدن زالو برای مدتی ادامه داشته باشد. در موارد حاد ممکن است خیز (Edema) در نواحی آلوده ایجاد شده، خون و کف خون آلود از بینی و دهان حیوان خارج گردد. در این موارد حالت تنگی نفس (Dyspnea) ایجاد شده و دهان باز نگه داشته می‌شود. در اثر ادم ناحیه گلو تیس (Glottis) ممکن است حالت خفگی بروز نماید.

در گاو آلودگی پستان‌ها به زالو مشاهده گردیده بطوریکه در یک مورد حتی ۳۰ زالو از یک کارتیه پستان جدا شده است (۳). زالوها مجرای شیر را مسدود کرده و با ایجاد التهاب مزمن می‌توانند ایجاد ورم پستان (mastitis) نمایند. آلودگی به زالو، بدلیل ایجاد استرس (Stress) و ضعف عمومی (General weakness)

در معاینات بالینی مشخص گردید که ریتم قلب و تعداد ضربان آن (۸۰ بار در دقیقه) و درجه حرارت مقعدی (۳۹/۳ درجه سانتیگراد) در حد طبیعی است. تعداد تنفس افزایش یافته بود (۵۸ بار در دقیقه) و حیوان حالت له‌له‌زدن (Panting) داشت که می‌توانست ناشی از گرمی هوا باشد. در معاینه دستگاه تنفس صدای رال خفیف تنفسی شنیده می‌شد. ریزش قطرات خون و گاهی بزاق خون‌آلود از دهان مشهود بود. حیوان از هر نظر دیگر سالم و طبیعی به نظر می‌رسید. رادیوگرافی از قفسه صدری انجام گردید که هیچگونه ضایعه‌ای را نشان نداد.

پس از ایجاد آرامبخشی خفیف با داروی زایلازین هیدروکلراید (Xylazine HCl 2% Bayer) (۱/۵mg/kg/IM) دهان حیوان از نظر وجود جسم خارجی یا هرگونه ضایعه دیگر معاینه گردید. در وهله اول موجودی شبیه به زالو در ناحیه حلق حیوان مشاهده شد. به منظور معاینه کامل دهان، حیوان توسط داروی تیوپنتال سدیم با دوز (۷ mg/kg/IV) بیهوش گردید. پس از بازکردن کامل دهان، تعداد چهار زالو که توسط بادکش‌های قدامی و خلفی خود به سطح داخلی دهان و زیر زبان چسبیده بودند مشاهده شد. با استفاده از پنس شستی دندان موشی زالوها که به سختی به مخاط دهان چسبیده بودند بیرون آورده شدند. زالوها در اثر خوردن خون متورم بوده و در محیط خارج شدیداً فعال بودند. جنس و گونه زالوها « لیمناتیس نیلوتیکا »

تشخیص و درمان :

تشخیص آلودگی با زالو از طریق علائم درمانگاهی و یافتن انگل در حفره دهانی یا بینی امکان پذیر است. استفاده از آب محتوی کلروفورم برای خارج کردن زالوها بسیار مؤثر است. برای از بین بردن زالو در آب می توان از سولفات مس که برای حلزون نیز بکار می رود استفاده کرد (۴).

تشکر و قدردانی :

بدینوسیله از مسئولین محترم دانشکده دامپزشکی شیراز به خاطر تأمین امکانات لازم برای تهیه این مقاله تشکر می گردد.

یکی از علل مرگ و میر پرندگان آبی ذکر گردیده است (۵). بعلاوه وجود تعداد زیاد زالو در بینی، حلق و نای از نظر فیزیکی ایجاد انسداد کرده و باعث خفگی می گردد. بروز عفونت ثانویه باکتریایی که به دنبال آلودگی با زالو روی می دهد نیز می تواند یکی از علل مرگ و میر باشد.

در یک بررسی با آلوده کردن تجربی جوجه اردک با زالو نشان داده شده است که حضور زالوها در حیوان ایجاد استرس شدید کرده که با واکنش ایمنی زایی نیز همراه است (۲). بعضی از انواع زالوها قادرند وارد دستگاه تناسلی و یا مجاری ادراری در انسان شده ایجاد خونریزی نمایند (۴).

References :

- 1 - Cooper, J.E., Mahaffey, P. and Applebee, K. Anaesthesia of the medicinal leech (*Hirudo medicinalis*). *Vet. Rec.*, 118(21): 589-590, (1986).
- 2 - Davis, R.W. and Wilkialis, J. A preliminary investigation on the effects of parasitism of domestic ducklings by *Theromyzon rude* (Hiradinoidea: Glossiphoniidae). *Canasian J. Zool*, 59(6): 1196-1199 (1981)
- 3 - Sobari, S. and et al. Infestation of the bovine mammary gland with the leech-Goddardobdella elegans. *Aus. Vet. J.* 52(4): 197-198, (1976).
- 4 - Soulsby, E.J.L. *Helminths, Arthropods and Protozoa of domedicated animals.* Bailliere Tindall, London, PP: 352-355, (1982).
- 5 - Tuggle, B.N. The occurance of *Theromyzon rude* (Annelida: Hirudinea) in association with mortality of Trumpeter swan cygnet (*Cygnus buccinator*). *J. Wild life Disease.* 22(2): 279-280, (1986).
- 6 - Wainer, T. and Yagil, R. *Limnatis nilotica* infestation in a dog. *Refuah Veterinarith* 35(1): 14. (1978).

Leech infestation in a dog

Sarchahi, A.A.* Vesal. N.*

Summary :

A two-year old, male German Shepherd dog was presented with a history of bleeding from the mouth for two days. On physical examination, the dog had normal heart rate and rhythm, and temperature. Respiratory rate was elevated and chest auscultation revealed rale sound. The dog was in good condition and appetite was normal. Chest radiography did not show any significant changes.

After sedation with Xylazine HCL (1.5 mg/kg IM) and anesthesia was induced by using sodium thiopental (7 mg/kg IV), four leeches were removed from base of the tongue. The clinical significance of leech infestation in animals and its treatment has been thoroughly discussed.

Key words : Dog, Leech, Infestation